

AVRUPA KONSEYİ'NDEKİ GÖRÜŞMELERİN ARDINDAN

Başkan yoldaş, Strasbourg'da hangi doğrultuda görüşmeler yaptınız, hangi konuları ele aldınız?

Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi ve Komisyonlarında 30 Ocak-2 Şubat günleri, Konseyde demokrasi ilkelerine sahip çıkanlarla çıkmayanlar arasında çekişmelerle geçti. Öylesine ki, bir uzlaşmaya varılamayınca "çevirmenler grevi" cankurtaran simidi oldu.

"Türkiye'nin demokratikleşmesi" sorununa ilişkin olarak işkence ve cezaevlerindeki durum, politik davalar, yönetimin sivilleşmesi, seçimler ve bu konularda son gelişmeler üzerinde duruluyordu. Ben de 30 Ocak'tan hemen önceki günlerin olaylarını belirttim. Bunlar bile Türkiye'deki rejimin niteliğini açıkça ortaya koymaya yeterliydi.

- Diyarbakır cezaevinde ölüm ve yaralanmalarla sonuçlanan olaylar hapisanelerde insan haysiyetiyle bağdaşmayan koşul ve insanlık dışı davranışların, tutuklu ve hükümlülere karşı kaba kuvvet kullanımının ve işkencenin sürüp gittiğinin son kanlı kanıtlarıydı.

- Türkiye İşçi Partisi'nin 102 yönetici, kurucu ve üyesine verilen 5 ila 12 yıl hapis, artı, değişik sürelerde polis gözetiminde tutma cezaları; evrensel hukuk ilkeleri, insan hakları ihlal edilerek açılan ve sürdürülen kovuşturma ve davaların son örneği idi. TİP yönetici ve üyeleri Partinin 1975-80, yıllarındaki faaliyetlerinden ötürü yargılanmışlar, cezaya çarptırılmışlardır. Bu ise Roma hukukundan bu yana kabullenilmiş ve Avrupa İnsan Hakları Konvansiyonu'nun 2. maddesinde ifadesini bulan, yapıldığı zamanda suç sayılmıyan bir eylemden dolayı hiç kimsenin daha sonra cezalandırılmıyacağı temel hukuk ilkesinin açık ve kesin ihlalidir. Politik nitelikte olan DİSK, TÖB-DER, Barış Derneği, Yazarlar Sendikası davalarında ve İstanbul Barosu kovuşturmalarında v.b. de bu evrensel hukuk ilkesi ihlal edilmiştir, edilmektedir.

Avrupa İnsan Hakları Konvansiyonu'nun 2. maddesinin bu ihlalleri, kendi başına, Türkiye'nin sözde parlamento temsilcilerinin Konseyin Parlamenterler Meclisi'nde yer almalarını engeller.

- Özal hükümetinin işbaşına gelmesiyle yönetim sivilleşmiş değildir. Eski cunta üniformalarını atıp sivil giyinerek devletin kumanda lövyelerinin başındadır. Onlardan boşalan komutanlıklara getirilen silahlı kuvvetler komutanlarının katıldığı ve General Evren'in başkanlık ettiği Milli Güvenlik Kurulu anayasal bir organdır; devletin en geniş kapsamda güvenlik politikasına ilişkin kararlar alıp hükümete bildirir. Ordu doğrudan yürütmenin içindedir.

- Seçimler demokrasinin tek ve yeterli ölçütü değildir. Yerel seçimlere katılacak partilerin sayısının artması seçmenlerin seçme özgürlüğünün genişlemesi anlamına da gelmez, önemli olan partilerin çok sayıda olması değil, bu partilerin politik

yelpazenin ne kadarını ne ölçüde temsil ettikleridir. Bugün Türkiye’de TİP gibi bir parti kurulamaz. Sosyal demokrat bir partinin kurulabileceği bile tartışmalıdır. Ortaya çıkan partiler cuntanın kabul ettiği bir prototipin çeşitlenmeleridir.

– Yerel seçimlerin yapılması bir başka nedenle de yerel yönetimlerin demokratikleşmesi anlamına gelmiyecektir. Belediyeler Yasasına göre Bakanlar Kurulu “ideolojik konularla meşgul olma” suçlamasıyla seçilmiş bir belediye başkanını ve/veya belediye meclisini resen görevden uzaklaştırabilir. Ayrıca, geniş yetkilerle bölge valilikleri ve onlarla işbirliği halinde çalışacak bölge jandarma komutanlıkları kurulmuştur. Özal kararnamelerle belediyeleri dilediğince düzenleme işine girmiştiir.

Görüşmelerinizden ne tür bir izlenim edindiniz?

Konuşmaların kimi kırk dakika-bir saat, kimi daha kısa sürdü, ona göre de konular açıldı veya özetlendi, ama bütünüyle atlanmadı.

Türk parlamenterlerin Konsey Meclisi’ne kabulüne karşı çıkanlar değil sadece, çıkmayanlar, kabulünden yana olanlar da genel seçimleri ve Özal hükümetinin kuruluşunu Türkiye’nin demokrasiye geçiş iddiası açısından yeterli bulmuyorlardı. Ne ki, Evren ve Özal’ın “Konsey’den çekiliriz” politik şantajı hayli tutmuş. Türkiye’nin Avrupa’dan kopması olasılığından kaygılanıyorlar.

Avrupalı parlamenterleri kaygılandırmada kimi iyi niyetli, demokrasiden yana Türklerin de etkisi olmamış değil. Türkiye Konsey’den çıkarsa, “Suudi Arabistan ve diğer zengin Arap ülkelerine yönelir, Avrupa’ya sırt çevirir”, “Amerika’nın kucakına düşer”, hele Sovyetler Birliği ve sosyalist ülkelerle ilişkilerini geliştirmesi, açıkça söylenmiyorsa da, hiç olmaz!

İyi niyetli de olsa, kısır görüşlü bir başka gerekçe de, Türkiye’nin Konsey’de kalmasının demokratikleşmesi açısından yararlı olacağıdır. Sürekli soru sorulur, eleştirilir, demokrasi yönünde baskı yapılmış?

Oysa Evren, Özal ve ortaklarının şimdi daha rahat, daha güvenli, daha küstah hareket edebilecekleri hiç mi akıllarına gelmiyor? Silah zoruyla, baskı ve devlet terörüyle ne yaparsan yap, bir düzmece seçim ve bir parlamenter rejim karikatürüyle seni bağırlarına basmaya hazırlar! İçeriği boşaltılmış, hepten biçimsel bir kaç demokrasi gösterisi daha tamam!

Böyle bir demokratik Türkiye hukuk açısından bir emsal, politik açıdan bir örnek olmaz mı, kimi Avrupa ülkelerinin orduları ve kimi 3. dünya yönetimleri için?.. Konsey’in iki önemli kişisine belirttiğim gibi, Avrupa’da da demokrasinin geleceğinden o kadar emin olunmamalı.

Bu arada, Avrupa demokrasi normlarının, değerlerinin insan haklarının yeddiemini sayılan Avrupa Konseyi bunlardan ne denli ödün vermiş oluyor, itibar, saygınlık ve inanılabilirliğinden neler yitiriyor. O hayhuy içinde bunlar tümüyle unutulmuş gibiydi.

Kaldı ki, bütün bu olup bitenlerde, yukarda söz konusu ettiğim şantajların yaratılmasında ABD’nin etkisini, baskısını unutmamak gerek.